

מסורת הש"ס

(א) קדושין טו. וסס נמנן, טז ב"מ קס"ג, א' ב"ב ס"ז, (ד) מ"ט מדרש נט', (ה) שבת עט. ע"ש, (ו) (סס) עמ"ל; (ז) (ערוךין פג. וסס נמנן), (ח) (ע"י פרש"י לקמן לא: ד"ה ר"ה א').

גיליון הש"ס

תוס' ד"ה בתר נקבו אזילין לכו"ד. ע"י משנות דברי ניות ס' כג:

מוסף תוספות

א. [ו]תסמונ כפירושה. ריעט"ל. ב. דמאי אמרת, מחזיק ל"י פנע שנית וכו'כב ביה מאי דבעי וכו' (ד)להכי לא חישינן. רע"ל. ג. עור סחם קנני. מוס' הלא"ש. ד. כדקנני קלף. מוס' הלא"ש. ה. ע"י גט. מוס' הלא"ש. ו. ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה כפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים. רע"ל. ז. כלומר שאם הלכו להם עדי מסירה משיאין אותה בקיום הגט. רע"ל. ח. כמאחר דחזיקין בירה. גט דליכא למיחש לזיופא אמרי' דמסתמא בא לידא כמצורה. מוס' הלא"ש. ט. גופייהו. מוס' הלא"ש. י. ומסדרי עליה דלא וייתמהו. רע"ל. יא. גבי כתב לגרש את הגדולה לא יגרש שר את הקטנה. רע"ל. יב. יא. יא. כשיבאו ועידו הם כן אין בכך כלום וכו' (ואלא ה"ס, ר"א ה"א, אבל ל"א ליעולם פסול אף אם יבאו עדים עצמן, דיעי תותימה ממש בעינן. רע"ל).

פסקי רי"ד

שמא יחתום כתבו התורף תלשו תתמו ונתנו לה כשר. פ"י ר"מ חבר עידי חתימה כותי' הם הם העיקר וגט שיש עדים חותמים בו אע"פ שנתנו בינו לבניה כשר ונשאת בו אחרי שהגט יוצא תחת מחתת ידו ומקיים בחותמיו ולא כבי' עידי מסירה והאי וכתב לה על חתימתו עדים קאי שהאי העיקר והלכך אין כתבו כולו ואפילו התורף במחובר ותלשו תתמו ונתנו לה כשר ור' יהודה פוסל דבעי כתיבת הגט וגם חתימתו בשלש כדאמרי' בשמעתא קמייתא בפ"ק דמסכתין (ד). מאן האי תנא דבעי כתיבה וחתימה לשמה ר' יהודה הוא וקו"ל הלכה כרבי אלעזר בניטין ודאמרינן לקמן (כו): הלכה כרבי אלעזר. כתבו על חרט של עצין נקוב [כשר] ודשקל ליה ויהיב ליה ניהלה. על עהל של עצין נקוב אביי אמר כשר דשקל ליה ויהיב ליה ניהלה: ורבא אמר פסול גזירה שמת קטנים ודוקא בעצין נקוב דחשיב כמחובר פסלי קטימה והמורה כתב(ל) כתבו על החרט על דחויב לכולו עצין ואין לחוש שמא ישבר החרט

דשקיל ליה. לעצין ויהיב ניהלה: **שמא יקטום**. העלה והויא קליפה מן המחובר: **עד שיחזיק בזרעים**. עצין היו מלוש ומיקני במשיכה זרעים הוו מחוברין ודינן כקרקע ונקנים בכסף בשטר ובחזקה. ועד שיחזיק כגון דניכס או עידר להויא חזקה וכלא יהיב מעות קמיירי

דאי יהיב וזוי מיקני בכסף: **החזיק בעצין**. ולא משכו לקנות אלא עשה זו שום מלאכה במקומו: **אף עצין לא קנה**. דמטלטלין לא מיקנו בחזקה: **נקבו בארץ ונופו בחוזה לארץ**. שהיה מונח על הגבול ונוף הזרעים נוטה חוץ לעצין חוץ לגבול: **בסר נקבו אזולין**. שמסס הוא יונק ומייב במעשר: **בסר נופו אזולין**. ופטור מן המעשר מן המורה בחוזה **לארץ: בדאשרוש**. חוץ לנקב בתוך קרקע ארץ ישראל: **כולי עלמא לא פליגי**. ללא אזלי' מו בטר נוף הואיל ומחובר ממש בארץ: **ובדאשרוש לא פליגי**. ליכא למאן דאזיל בתר נוף: **ספי גטוס זו על גב זו**. וזו אלז זו וקרקעית האמת גבוהה מחצרתה וגידור שלה זקוף והירק צינמים בגידור הגבוהה דעכשיו הוא נשרש בקרקעו של עליון ונופו באוירו של תחתון: **של תחתון**. אזולין בתר נוף: **דקדקני טעמא**. שאס ירלה תחתון למלאות גנתו כו' והואיל וצידו למחות וגורס לירק הזה וזכה זה ולאו משום הטיית נוף: **טבל וחולין מעורבין זה בזה**. אין לך פירי באילן הזה שאין מוקצמו מן הארץ שהוא טבל ומקצמו מחוזה לארץ שהוא חולין לפי שהייתה מתערבת. ונפקא מינה שאין מעשרין מטבל ודאי עליו דהוי מן החיוב על הפטור ולא ממנו על טבל ודאי: **הגדל בחיוב**. מה שבתוך ארץ ישראל: **מקלס נופו כו'**. ואע"פ שכל שרשיו בארץ או בחו"ל אלמא אזולין בתר נוף: **מ"ט דרכן שמעון**. מהו הגדל בחיוב חייב והלא הייתה על שרשין מעלה שרף בכל הפרי ושרש' עבר זה מעלס שרף לפני שעצבר זה: **דמפסיק זונמא**. שן סלע מזדיל באמצע השרשים ומפסיקין עד הגוע הלכך לרצן שמעון לא ינקי מהדדי: **דהדיני ערבי**. שהען מן הגוע ולמעלה שלס: **מר סבר אוירא מנלנל**. אע"פ שכל מה שיש מן השרשין בקרקע היו מוצבל הואיל וכשינא לאוירי

המודב מנלנל וינקי מהדדי: **ומ"ס**. אוירא לא מנלנל הואיל ובתוך הקרקע מוצבל בסלע שאינו מזמנים. ומיהו היכא דכל שרשיו בא"י ליכא מאן דאזיל בתר נוף: **שגש עורות הן**. חלוקין בשמותיהן ובשיעוריהן: **כמשמעו**. כמלה זו שלא נתקנה צחימין כדת הלחם: **קמיה**. מעוצד כחמם: **למאי הלכסא**. שיעוריהן חלוקין: **משקולא**. של עופות עשויה להיות פוחתת ומתפין אותה בעור שלא תהא נשופת ופוחתת: **רענא דרענא**. משקל קטן שלהן היה: **חיפה**. מתקון קלמ ורואי לחפות זו קמיעין: **לכסוב עליו אם הגט**. כרצנן דמכשרי. ומיהו קלף גמור דמליח וקמיה ואפיין לא שמייה עור משום הכי לא מני דהדייהו ושיעוריה תנן בהמוציא יין (שגט דף עט:): **קלף כדי לכסוב זו פרשה קטנה שבתפילין אכל דיפתרא אינו כשר לתפילין הילכך שיעורו בגט: מאן חכמים**. כלומר מאן ניינה ומאי טעמייהו דמכשרי: **ר'**

כמשמעו. כמלה זו שלא נתקנה צחימין כדת הלחם: **קמיה**. מעוצד כחמם: **למאי הלכסא**. שיעוריהן חלוקין: **משקולא**. של עופות עשויה להיות פוחתת ומתפין אותה בעור שלא תהא נשופת ופוחתת: **רענא דרענא**. משקל קטן שלהן היה: **חיפה**. מתקון קלמ ורואי לחפות זו קמיעין: **לכסוב עליו אם הגט**. כרצנן דמכשרי. ומיהו קלף גמור דמליח וקמיה ואפיין לא שמייה עור משום הכי לא מני דהדייהו ושיעוריה תנן בהמוציא יין (שגט דף עט:): **קלף כדי לכסוב זו פרשה קטנה שבתפילין אכל דיפתרא אינו כשר לתפילין הילכך שיעורו בגט: מאן חכמים**. כלומר מאן ניינה ומאי טעמייהו דמכשרי: **ר'**

ואי אפשר לומר כן דלר' מאיר בעינן שיהא מוכח מתוכו דכמשמע דריש כל הגט (לקמן דף כ'): ונדבר שיכול להודיין אין מוכיח מתוכו כלום א":

המביא גמ' פרק שני גיטין

כב.

עציין ש"ל אחד וזרעים ש"ל אחר. ה"ה דהוה מצי לאשמועי' הכל בעצין וזרעים של אחד אלא לרבותא נקט הכי דלע"ג דבעל עצין קונה זרעים לא קנה אע"פ שהם בתוך העצין שלו: **החזיק בזרעים קנה עציין**. לר"ך עיון אס לר"ך לומר אגב וקני כמו בעלמא כדלמרי' בפ"ק דקידושין (דף כז.) או שמא הכא לא לר"ך דכיון דלר"ך עצין לזרעים בטל אגב זרעים^א וכן גבי שטר כיון שהחזיק בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא וחיוב התם לא בעינן אגב משום דשטר אפשרא דלרענא הוא:

בתר נקבו אזינין.^ב למאן דלומר דהעור והרוטב (חולין קסח.) (א) גדלעת הנוטע בעצין שאינו נקוב ויאלה חוץ לעצין הטמא בטומאתו והטעור נטהרתו ה"ה אס עצין בחוזה לארץ ונופו נוטה לארץ דמהני יניקת הנוף לענין נוף גופיה וחיוב במעשר מכל מקום לא חשיבא יניקת הנוף כיניקת שורש דהא לא מטהרה יניקת הנוף מה שבתוך העצין והכא מחייב נוף מחמת יניקת העיקר: **ובדאשרוש לא פליגי** והתנן **שתי גנות כו'**.

קס"ד דהא דקמיי סיפא אר"י מאיר ומה אס ירלה העליון כו' שאין זה עיקר הטעם מדקמיי נמי התם אר"י מאיר מאחר ששניהן יכולין למחות זה על זה ואין ראויין מהיכן ירק זה חי משמע דבסגרא פליגי אי זה ממן עיקר ואמרי' נמי התם בגמרא בפ' ב"ית והעלייה (ב"מ דף קסז:) ואזרו לטעמייהו אילן הויאל מן הגוע כו' ותנן נמי גבי ערלה כי האי גוונא ותימה דלא מיייתי הכא מערלה: **לא ע"י נייר מחוק**. שהכתב על הנייר שאינו מחוק ועדיו על המחק אצל שניהם על המחק כשר כדלמרי' דריש גט פשוט (ב"ב קסד.)^ג דאינו דומה נמחק פעם אחת לנמחק שני פעמים: **שליש עורות חזי פי'** דקונטרס דקלף גמור לא חשיב דהדייהו דלא שמייה עור ועוד אומר ר"י דלא מני דהדייהו קלף משום דכזהדיא תנן ששיעורו כדי לכסוב פרשה קטנה שבתפילין ואף על גב דשיעור חיפה דהוי כדי לעשות קמיע שנוי במשנה מ"מ^ד לא הוזכר חיפה כזהדיא במתני' T:

כדי' לבתוב עליו את הגט. היינו כרצנן דמכשרי אדיפתרא ולהכי מיייתי לה הכא ולאן השיעורין אינן לפי חשיבות העור דיש שהוא חשוב ושיעורו גדול מן הברוע ממנו אלא כל א' שיעורו צמה שרגילין לעשות ממנו:

מאן חכמים ר' אלעזר. פי' דקונטרס דלמר עדי מסירה עיקר והבאה להנשא^ה לריכה להציא עדי מסירה ודוקא הכא על דבר שיכול להודיין אומר רש"י דלריכה עדי מסירה דבעי שגלמא להנשא אצל גזיטין הכתובים דבצר שאינו יכול להודיין יכולה להנשא ע"י עדי חתימה ואפילו לר' אלעזר כדתנן בפ' בתרא (לקמן פו.) ומיייתי ליה דריש מכליתין^ו שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם^ז אצל מה שפי' דקונטרס דלר' מאיר אשה הבאה לינשא בגט הכתוב על דבר שיכול להודיין אינה לריכה עדי מסירה ועדים החתומים זו אינה מציאה לפנינו אס יש מכירין חתימתן ואי הוה ביה תנאה ווייפתיה ליכא ידיע משמע דאי הוי סהדי^ח קמן^ט הוה כשר

אצל

קרקעיתא נמון, והירק בינתים. בוקיעת הגובה שזו גבוהה מזו, יש שומים או בלגים (ב"מ קיח:). של עליון. שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק (שם). של תחתון. שעל אוירו הוא מונח (שם). למלאות את גבתו עפר. שהיו קרקע לעליניה (שם). טבל וחולין מעורבין זה בזה. שאין סומכין על הצריכה לתקון לחלאים ולומר שלגד הארץ חייצין ושלגד חסון פטורין (ב"ב כז.). דמפסיק צונמא. באמצע שרשים שאין שם גדילין יסולן יזקם זה מזה (שם). דהדרי ערבי. האילן נעשה אחד למעלה געניו (שם). אוירא מבבל. אע"פ שבתוך הקרקע הם כשני אילנות, הואיל ולמעלה באויר העולם נעשה אחד, מתערבין יונקויהו (שם). מצה כמשמעו. שאין לה שום תיקון (שבת עט.). קמיה. משאין אותו בקתמ וימס (שם). עציין. מתקין אותו בשחיתת עפלים כמו שעושין כלן בשחיתת קלפת ארץ שקורין טגא (שם). כי רביעא דריבעא דפומבדיתא. רובע לישראל של פומבדיתא. דרך הסותרים לגור משקולת על עופרת כדי שלא תפחת, לפי שהמכתש נשחקת ממיד ונפחת מאליו (שם). קמיי. צלר שיעוריה מ כדי לגר משקולת (שם). כדי לבתוב עליו את הגט. ותנן (לקמן פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ושמא ושמא והעדים והזמן, ושיעור זה קטן מכלין (שם).

עין משפט ונר מצוה

עד א מיי' פ"ג מהלכות מכירה הל' טו סגנו עשין פב טו"ש"ע ח"מ סימן רב סעף י':

עב ב מיי' שם טו"ש"ע שם סעף יא':

עו ג מיי' שם הל' טו טו"ש"ע שם סעף יב':

עז ד מיי' שם טו"ש"ע שם סעף א':

עח ה מיי' שם טו"ש"ע שם סעף יב':

עפ ו ד מיי' פ"א מהל' תרומות הלכה כה':

פ ח ט מיי' שם הל' כז:

פא י מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה יד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בתר נכו' דהעור והרוטב בקישות הנוטעה:

מוסף רש"י

שייר לעמוד קודם

מה הוייה בכסף. כשמהויה עמלה לאס אפשר בכסף. דנעספא לן בקדושין (ג.) קיסה קיסה משרה עפיון (סוכה כד:). דבר הכורת בינו לבניה. שלא יעיל תנאי גנט שיקשרס יחד אלא דברי הדבלה ירו (שדריין 10) שהאס ספירת דברים כרסת בניהס ולא יאס תנאי האונדס יחד (סוכה כד:). לעולם אין זה בריחות. שכל ימיה יאס נאלגס זו לקיים תנאי זה מחמתו (שדריין 10) דהא כל ימיה קשריה זו שמחתמו יאס מנעמס מלשמות יין ותנאי זה תנאי והלך לעולם ואין זה הדבלה (שדריין 10) או שמחתמו לריכה לעמוד שלל לילך (סוכה כד:). עדי שלשים יום הרי זה בריחות. אפילו מיד דהיא תקיים תנאו ומלך, שאפשר דברים הללו לא לדי הדבלה (קדושין 1) שהרי דברי הדבלה הן לטוף שלשים יום ומותרת מיד לאיס אחר (שדריין 10) וכו' ובעיני' סוכה כד:). מברית כריתתא. דהוה מצי לבתוב ספר כרה, דמשמע ספר כרסתה, והן דרשא אחרימי מייסותא דלגשאל (שדריין ה.). ע"כ שייר לעמוד קודם.

בכסים שאין להם אחירות נקנין עם בכסים שיש להם אחירות. אם מכר מנלטלין עס קרקע, כיוון שקנה לוקח את הקרקע בלחד משלשה קנינים, נקניס מנלטלין עשה (קדושין כז.) דבצר שהוא קנין לקרקע ואינו קנין לעליון. שגלמא ב"ב (כז.) בכסף ובשטר ובחזקה. שמתלטלין אין נקנין אלא במשיכה וקרקע נקנה בכסף ואס מכר לו קרקע ומנלטלין יחד, כיוון שזמן דמי הקרקע או מסר לו שטר מכירת קרקע או החזיק בקרקע מעמט מוכר נקט המתלטלין בלא משיכה (ב"ב כז.). שהי גגות זו על גב זו. תנן (לקמן פה.) הוה כשר קרקעיתא גבוה ושאכלו של עליון. שהרי עפרו הוא ומשלו הוא יונק (שם). של תחתון. שעל אוירו הוא מונח (שם). למלאות את גבתו עפר. שהיו קרקע לעליניה (שם). טבל וחולין מעורבין זה בזה. שאין סומכין על הצריכה לתקון לחלאים ולומר שלגד הארץ חייצין ושלגד חסון פטורין (ב"ב כז.). באמצע שרשים שאין שם גדילין יסולן יזקם זה מזה (שם). דהדרי ערבי. האילן נעשה אחד למעלה געניו (שם). אוירא מבבל. אע"פ שבתוך הקרקע הם כשני אילנות, הואיל ולמעלה באויר העולם נעשה אחד, מתערבין יונקויהו (שם). מצה כמשמעו. שאין לה שום תיקון (שבת עט.). קמיה. משאין אותו בקתמ וימס (שם). עציין. מתקין אותו בשחיתת עפלים כמו שעושין כלן בשחיתת קלפת ארץ שקורין טגא (שם). כי רביעא דריבעא דפומבדיתא. רובע לישראל של פומבדיתא. דרך הסותרים לגור משקולת על עופרת כדי שלא תפחת, לפי שהמכתש נשחקת ממיד ונפחת מאליו (שם). קמיי. צלר שיעוריה מכדי לגר משקולת (שם). כדי לבתוב עליו את הגט. ותנן (לקמן פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ושמא ושמא והעדים והזמן, ושיעור זה קטן מכלין (שם).

למי שנמחק שני פעמים ואינו פוסל שם אלא שטר הבא על המחק ועידיו על הנייר דמחיק ליה לשטרא וכתוב מאי דבעי והכי נמי דפסלי נייר מחוק לא פסיל ליה אלא גט הבא על המחק ועידיו על הנייר: ג' עורות הן מצה וחיפה ודפתרא מצה כמשמעו דלא מליח ולא קמיה ולא עפיין ודפתרא דמליח וקמיה ולא עפיין ומתוך כך אין המחק ניכר בו והקלפים שלנו המעובדים בסיר כך הם כמו המעופצים שבבבל לא היו רגילים אלא בעצץ וכך הוא הסיד לנו כמו העפץ להן ואינו יכול להודיין: והכמים מכשירין מאן חכמים

^[1] נראה דל"י והמורה כתב כגמל עד חתום דכשר משום דשקיל ויהיב לה לכוין עץין ואין לחוש וכו'